

A. KWINICHIDZE

PROF. Dr FELIKS TERLIKOWSKI

1885 – 1951

W dniu 23 lipca 1951 r. zmarł jeden z najbardziej zasłużonych naszych uczonych, Feliks Terlikowski, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, który całe swe życie poświęcił nauce z myślą służenia społeczeństwu.

Prof. Feliks Terlikowski urodził się 13.V.1885 r. w Łowiczu. Maturę gimnazjum filologicznego uzyskał w 1906 r. i w tymże czasie zapisał się na Wydział Przyrodniczy Uniwersytetu w Genewie, gdzie w roku 1909, na IV roku studiów chemicznych, powołany został na asystenta laboratorium chemii analitycznej.

Kontynuując studia i pracując jako asystent, uzyskał w końcu 1910 roku stopień doktorski na Uniwersytecie w Genewie.

W 1911 roku wraca do kraju i otrzymuje stanowisko asystenta Stacji Fermentacyjnej Akademii Rolniczej w Dublanach, gdzie

w rok później zapisał się na studia rolnicze, a jednocześnie został przeniesiony na stanowisko asystenta przy katedrze Chemii Rolnej. W tym czasie rozpoczął On prace gleboznawcze.

Dyplom ukończenia Akademii uzyskał w 1914 roku i awansował na adiunkta. W 1917 roku uzyskał stypendium naukowe i wyjechał do Czechosłowacji i Wiednia. W końcu tegoż roku wrócił do kraju i został powołany na stanowisko profesora gleboznawstwa przy Akademii Rolniczej w Dublanach.

Po utworzeniu Uniwersytetu w Poznaniu, w 1919 roku obejmuje kierownictwo katedry gleboznawstwa w Poznaniu na Wydziale Rolniczo-Leśnym. W 1924 roku uzyskał nominację na profesora zwyczajnego i pracował na tym stanowisku do 1939 roku. Okres okupacji przebył prof. Terlikowski w Puławach przy Instytucie PINGW. W 1945 roku po wyzwoleniu powrócił do Poznania, gdzie zorganizował na nowo i rozbudował Zakład Gleboznawstwa.

Był On kilkakrotnie dziekanem na Wydziale Rolniczo-Leśnym, otaczając specjalną opieką młode kadry naukowe. Położył na tym polu duże zasługi tak pod względem organizacyjnym, jak i dydaktycznym.

Prof. Terlikowski był również członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, Czechosłowackiej Akademii Nauk, Towarzystwa Przyjaciół Nauki oraz wieloletnim prezesem i współzałożycielem Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego.

Od chwili objęcia profesury działalność naukowa profesora Terlikowskiego staje się niezwykle wielostronna. Prace jego dotyczą głównie dziedziny gleboznawstwa i chemii rolnej. W pracach swych z tej dziedziny prof. Terlikowski podchodził do zagadnień nie jako wąski specjalista, ale jako przyrodnik o bardzo szerokim horyzoncie. Szczególnie dużo i owocnie pracował prof. Terlikowski nad zagadnieniem żyzności gleb, wychodząc z założenia, że studia te muszą być związane z badaniem gleb w ich naturalnym zaleganiu i oparte o zdefiniowane utwory glebowe.

W tym celu prowadzi On zdjęcia kartograficzno-gleboznawcze i kieruje szeroko zakrojonymi pracami terenowymi gleb rolnych i leśnych. Rezultaty tych prac ogłasza w Rocznikach Nauk Rolniczych i Leśnych jako „Materiały do mapy gleboznawczej Polski“.

We wszystkich badaniach prof. Terlikowskiego czerwoną nicią przewija się myśl ustalenia i poznania istoty żyzności gleb. Badania Jego opierały się na dialektycznym pojmowaniu roli wzajemnego oddziaływania poszczególnych czynników z podkreśleniem, że „ogół własności glebowych decyduje o oddziaływaniu wszelkich zabiegów gospodarczych na glebę samą oraz na rozwój roślinności na danej glebie“.

Działalność naukowa prof. Terlikowskiego nabiera szczególnie szerokiego rozmachu w Polsce Ludowej. W 1946 roku organizuje i przystępuje ze swymi współpracownikami do zdjęć kartograficzno-gleboznawczych ziem zachodnich oraz do szczegółowych zdjęć obiektów leśnych i rolniczych.

Szczególne zainteresowanie wzbudza w Nim problem znaczenia próchnicy w procesach glebowych. Liczne badania nad próchnicą zebrane zostały w pracy „Próchnica a żyzność gleb“. W pracach swych podkreśla On znaczenie biologicznego momentu, pisząc, że „obecnie zdaje się, wkraczamy w stadium rozwoju gleboznawstwa, w którym moment biologiczny w żyzności gleby nie tylko wysuwa się na czoło w problematyce badawczej, ale i to przede wszystkim, że moment ten przybierać będzie na znaczeniu praktycznym“.

W ostatniej pracy — napisanej podczas ciężkiej choroby i opublikowanej w „Postęпах Wiedzy Rolniczej“ nr 2 — 1951 pt. „Roślinności jako czynnik glebotwórczy“ — profesor Terlikowski rozwijając poglądy Williama uwypukla i podkreśla znaczenie mikro- i makroflory jako podstawowych czynników wyznaczających kierunek i charakter procesów kształtowania gleb.

Również ważną pozycją w pracach Profesora są problemy badania efektywnej przyswajalności naturalnych zasobów gleb przez poszczególne rośliny; wiele miejsca w swych pracach poświęca zagadnieniom chemii rolnej, szczególnie związanym z stosowaniem nawożenia tak mineralnego jak i organicznego.

Wyniki swej pracy naukowej ogłosił drukiem w około 100 publikacjach.

Za wykonanie pracy zespołowej mapy gleb Polski w skali 1 : 1 000 000 otrzymał prof. Terlikowski w 1950 r. Państwową Nagrodę III stopnia. Za całość naukowej działalności został odznaczony w 1951 r. Państwową Nagrodą I stopnia i Krzyżem Komandorskim orderu Odrodzenia Polski.

Charakteryzując działalność prof. Terlikowskiego niesposób pominąć Jego walorów osobistych jako człowieka, wychowawcy kadr naukowych oraz jako wielkiego zwolennika przyjacielskiej współpracy, którą uważał za jeden z czynników trwałości i ciągłości pracy badawczej.

Umiał On zainteresować i zachęcić swych uczniów i współpracowników do prac badawczych oraz stworzyć w swej pracowni tradycje rzetelnej wiedzy i obowiązkowości.

Wyjątkowa pracowitość i głębokie oddanie nauce były wybitną cechą charakteru prof. Terlikowskiego.

Polska nauka straciła w osobie profesora Feliksa Terlikowskiego jednego z wybitnych przedstawicieli twórczej myśli, który cieszył się głębokim poważaniem w naszym krajowym środowisku naukowym i za granicą.